

اصفهان؛ کانونی برای مشروطه ایرانی

۵ خرداد ۱۳۹۴ ساعت ۱۹:۳۶

مراجع و علمای اصفهان نیز در انقلاب نقش بارزی را ایفا کردند. بیشتر این طیف از روحانیون طرفدار مشروطه ی مشروعه بودند. حاج آقا نورالله نجفی اصفهانی تأثیرگذارترین روحانی اصفهان در این دوره بوده است. گرچه علمای بسیاری در اصفهان آن روزگار هستند که شهرت کمتری دارند؛ لیکن برای ایجاد تحول بسیار کوشیده اند. هدایت و رهبری مشروطه خواهان اصفهان به دست حاج آقا نورالله نجفی اصفهانی موقعیت برجسته ای به رهبری علما در مشروطه بخشید.

بسیاری از اندیشمندان جنبش تنباکو را تمرینی برای انقلاب مشروطه می دانند. اعتراض مردمی ای که شاه قاجار را به عقب نشینی از تصمیم خود وادار ساخت اما این عقب نشینی دیری نپایید. در سال های پس از نهضت تنباکو، ناصرالدین شاه به سرکوب سیاسی بیشتر روی آورد و روند اصلاحات و نوآوری ها را کند یا متوقف ساخت. چرخه پس از اصلاحات امیر کبیر از جمله تاسیس مدرسه ی دارالفنون و گسترش آن و همچنین اعزام محصلین به خارج از کشور جرعه های آزادی خواهی در جامعه ی آن دوران ایران قوت گرفت.

بعد از او مظفرالدین شاه با در پیش گرفتن سیاست های نامطلوب اقتصادی انقراض حکومت را جلو انداخت. گرچه از آن سو برای کاستن اعتراضات سعی کرد از سرکوب های نظامیه بکاهد و از آن سو ورود روزنامه های آزادی خواه آن سوی مرز ها همچون حبل المتین و پرورش را آزاد کرد و از سویی دیگر میرزا ملکم خان از روشنگران ایرانی و پیشروان انقلاب و مدیر روزنامه ی قانون را به سفارت رم گماشت با اینحال این اقدامات انقلابیون و دگرگون خواهان را راضی نکرد.

در این بین با توجه به شرایط نامساعد اقتصادی کشور بعضی اقدامات مدنی در زمینه های مختلف از جمله اقتصادی ایجاد شد. در اصفهان گروهی از تجار با تشکیل شرکت اسلامی نخستین شرکت سهامی سرتاسری را پدید آوردند. هدف آنان حفاظت از استقلال کشور با تقویت صنایع جدید مانند نساجی و صنایع دستی بود.

مظفرالدین شاه در این اندیشه بود با مشی آزاد منشانه ای که در پیش گرفته است مخالفان سیاسی را راضی نگه دارد اما نفوذ غرب و لیبرالیسم مخالفان را به تشکیل حکومت نیمه مخفی ترغیب کرد. از سوی دیگر مراجع و علمای دینی نیز در دو دسته به سازماندهی مبارزات پرداختند. یک دسته طرفدار مشروطه ی مشروعه و مبتنی بر اصول دینی بودند و دیگر دسته طرفدار مشروطه ی قانونی بودند.

از جمله سازمان های ایجاد شده در پیش از انقلاب مشروطه کمیته ی انقلابی جامع آدمیت حزب اجتماعی عامیون مرکز غیبی و انجمن مخفی از جمله ی سازمان های انقلابیون بودند. در این بین دو چهره ی اصفهانی از اعضای تاثیرگذار کمیته ی انقلابی بودند. سید جمال الدین اصفهانی واعظ و دیگری حاج میرزا یحیی دولت آبادی که او نیز از تبعیدیان اصفهان بود و از ازلیهای مخفی و رهبر مهمی در نهضت ایجاد تحصیلات جدید به شمار می رفت.

از سوی دیگر مراجع و علمای اصفهان نیز در انقلاب نقش بارزی را ایفا کردند. بیشتر این طیف از روحانیون طرفدار مشروطه ی مشروعه بودند. حاج آقا نورالله نجفی اصفهانی تأثیرگذارترین روحانی اصفهان در این دوره بوده است. گرچه علمای بسیاری در اصفهان آن روزگار هستند که شهرت کمتری دارند؛ لیکن برای ایجاد تحول بسیار کوشیده اند. هدایت و رهبری مشروطه خواهان اصفهان به دست حاج آقا نورالله نجفی اصفهانی موقعیت برجسته ای به رهبری علما در مشروطه بخشید.

در واقع در جریان مشروطیت اصفهان با طیف های متفاوت افراد مواجه هستیم و بیوت روحانی متفاوتی در اصفهان وجود دارند که در میان آنها آقایان مسجد شاهی که همان خاندان نجفی هستند، بیشتر مشهورند. وی درباره نقش مطبوعات در مشروطیت اصفهان می گوید: سهم مطبوعات در این میانه خیلی زیاد است. در سال های ۱۳۲۴ و ۱۳۲۵ قمری لاقلاً ۸ روزنامه جدیداً انتشار

در اصفهان چاپ می شده است.

در جریان مشروطیت «روزنامه انجمن مقدس ملی اصفهان» با نظارت حاج آقا نورالله نجفی و مدیریت سراج الدین جبل عاملی منتشر شده علاوه بر این، روزنامه های الجناب، جهاد اکبر، اصفهان، انجمن بلدیه و ... نیز منتشر می شده که با مقالات و اخبار خود مسلماً سهم بسزایی در جنبش مردم اصفهان داشته اند. عسکرانی معتقد است: درباره نقش اصفهان در انقلاب مشروطه بیشتر به جنبش وطن پرستانه بختیاری ها اشاره شده است ولی کمتر منبعی به مردم اصفهان اشاره دارد. او می گوید: معتقدم که سهم مردم اصفهان در نهضت آزادی خواهانه و قانونگرایانه مشروطیت بسیار کم مورد توجه قرار گرفته است.

پس از انقلاب مشروطه و درگذشت مظفرالدین شاه و به قدرت رسیدن محمد علی شاه و وقایع به توپ بستن مجلس و تصرف تهران توسط سلطنت طلبان داوطلبان مسلح در بسیاری از شهر ها از جمله اصفهان به دفاع از مشروطه پرداختند.

در اصفهان نیز همانند تبریز، رشت و دیگر شهرها مردم با شنیدن خبر به توپ بستن مجلس و سرکوب مشروطه خواهان به هیجان آمده و مصمم به دفاع از مشروطیت گردیدند.

روحانیان اصفهان و در رأس آنها ثقه الاسلام حاج آقا نورالله نجفی، فرزند محمدباقر آقا نجفی رئیس انجمن ولایتی اصفهان، علاقه و اشتیاق زیادی به مشروطیت داشتند و عزم خود را بر مبارزه با استبداد و دفاع از مشروطیت جزم کرده بودند. خانواده آقا نجفی از خانواده های روحانی، متنفذ و متمول اصفهان بود و شخص آقا نورالله از طرفداران جدی مشروطیت و از پیش گامان رواج آزادی در ایران بوده است. مشکل اصلی مشروطه خواهان و روحانیان ضد استبداد اصفهان این بود که، با وجود علاقه به مشروطیت و آزادی، از نداشتن قدرت نظامی و نیروی انسانی رنج می بردند. آنان فاقد نیروهای نظامی لازم برای مبارزه با استبداد محمدعلی شاه بودند.

ادامه دارد . . .

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۲۰۵۵۲/اصفهان-کانونی-مشروطه>